

**ข้อบังคับทหาร
ว่าด้วยการเคารพ**

**ตอนที่ ๑
ว่าด้วยการเคารพบนบก**

มาตรา ๑

ข้อ ๑ ทำเคารพของทหารเมื่ออยู่ตามลำพังมีดังนี้

- (๑) สวมหมวกมิได้ถือปืน ทำวันทยหัตถ์
- (๒) มิได้สวมหมวกและมิได้ถือปืน
  - ก. อยู่กับที่ ทำท่าตรง แล้วทำแลขวา (ซ้าย)
  - ข. กำลังเคลื่อนที่ ทำท่าเดิน แล้วทำแลขวา (ซ้าย)
- (๓) ถือปืน
  - ก. อยู่กับที่ ทำท่าวันทยาอวุธ
  - ข. อยู่กับที่สะพายอาวุธอยู่ ทำท่าตรงแล้วทำแลขวา (ซ้าย)
  - ค. เคลื่อนที่ ทำท่าเดินแล้วทำแลขวา (ซ้าย)
- (๔) ซีม้า
  - ก. มิได้สะพายปืน ถ้าสวมหมวกทำวันทยหัตถ์ มิได้สวมหมวกทำแลขวา (ซ้าย)
  - ข. สะพายปืน ทำแลขวา (ซ้าย)
- (๕) เมื่อมิได้สวมหมวก ให้นายทหารสัญญาบัตรแสดงการเคารพด้วยวิธีก้มศีรษะ

ข้อ ๒ ทหารต้องแสดงการเคารพต่อผู้หรือสิ่งที่จะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (๑) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- (๒) สมเด็จพระบรมราชินี
- (๓) สมเด็จพระบรมราชชนนี
- (๔) รัชทายาท
- (๕) พระเจ้าแผ่นดินและพระราชินีต่างประเทศ
- (๖) พระบรมวงศ์ซึ่งเสด็จโดยมีธงราชวงศ์
- (๗) เจ้าต่างประเทศซึ่งเป็นเอกราชและเสด็จโดยมีธงราชวงศ์
- (๘) ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
- (๙) นายกรัฐมนตรี

- (๑๐) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
- (๑๑) ทหารต่างประเทศซึ่งแต่งเครื่องแบบ
- (๑๒) พระบรมศพและพระบรมอัฐิ
- (๑๓) พระศพและพระอัฐิพระบรมวงศ์
- (๑๔) ศพซึ่งมีกองทหารแท้เป็นเกียรติยศ
- (๑๕) ธงประจำกองทหาร
- (๑๖) ธงประจำกองยุวชนทหาร
- (๑๗) ธงชาติประจำสำนักงานของรัฐบาลในขณะขึ้นลง หมายเหตุและตำแหน่ง ตั้งแต่ขึ้นผู้บัญชาการทหารเรือขึ้นไป และธงราชนาวีประจำเรือใหญ่ในขณะทำพิธีขึ้นลง

(๑๘) ธงมหाराช ธงราชินี ธงบรมราชวงศ์ ธงเยาวราช และธงราชวงศ์ เวลาผ่านหรือเวลาชักขึ้นลง

- (๑๙) อนุสาวรีย์รูปบุคคลซึ่งหล่อ ปั้น หรือทำด้วยหินตั้งไว้ ขณะเมื่อรัฐบาลมีงานฉลอง
- (๒๐) หัวหน้าคณะผู้แทนทางทูตของต่างประเทศ ที่เข้าไปปฏิบัติหน้าที่เป็นทางราชการในพระบรมมหาราชวัง โดยรถยนต์ที่มีธงประจำตำแหน่ง หรือโดยรถยนต์หลวงที่มีธงประจำตำแหน่ง

ข้อ ๓ ทหารกำลังเดินอยู่ ให้หยุดทำการเคารพต่อผู้หรือสิ่งที่จะกล่าวต่อไปนี้ ซึ่งกำลังเคลื่อนที่คือ

- (๑) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- (๒) สมเด็จพระบรมราชินี
- (๓) สมเด็จพระบรมราชชนนี
- (๔) รัชทายาท
- (๕) พระเจ้าแผ่นดินและพระราชินีต่างประเทศ
- (๖) พระบรมวงศ์ซึ่งเสด็จโดยมีธงราชวงศ์
- (๗) เจ้าต่างประเทศซึ่งเป็นเอกราชและเสด็จโดยมีธงราชวงศ์
- (๘) ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
- (๙) นายกรัฐมนตรี
- (๑๐) ผู้บังคับบัญชาของตนทุกชั้น
- (๑๑) พระบรมศพและพระบรมอัฐิ
- (๑๒) พระศพและพระอัฐิพระบรมวงศ์
- (๑๓) ศพซึ่งมีกองทหารแท้เป็นเกียรติยศ
- (๑๔) ธงประจำกองทหาร และกองยุวชนทหาร

ทั้งนี้ ให้ทำการเคารพเมื่อถึงระยะประมาณ ๓ ก้าว จากผู้หรือสิ่งซึ่งต้องการทำเคารพ

และเลิกเคารพเมื่อผ่านไปแล้วประมาณ ๒ ก้าว

(๑๕) ธงชาติประจำสำนักงานของรัฐบาล ธงราชนาวิกประจำเรือใหญ่ ธงมหाराช ธงราชินี ธงบรมราชวงศ์ ธงเยาวราชและธงราชวงศ์ในขณะชักขึ้นลง

ข้อ ๔ ผู้มียศต่ำต้องทำการเคารพผู้มียศสูง นักเรียนทหารต้องทำการเคารพซึ่งกันและกัน ผู้เรียนชั้นต่ำต้องทำการเคารพผู้เรียนชั้นสูง และพลทหารต้องทำการเคารพพลทหารซึ่งเข้ารับราชการก่อน ผู้มียศหรืออาวุโสสูงกว่าต้องเคารพตอบ ถ้ามียศเสมอกันหรือเป็นนักเรียนทหารชั้นเดียวกัน หรือพลทหารปีเดียวกัน หรือถ้าไม่แน่ใจว่าใครจะมีอาวุโสสูงกว่าต้องทำการเคารพซึ่งกันและกันโดยไม่เกียจฉอน

ข้อ ๕ ให้เทียบชั้นการเคารพสำหรับนักเรียนทหารไว้ดังนี้

(๑) นักเรียนทหารในโรงเรียนทหารที่จะเป็นนายทหารสัญญาบัตร เทียบเท่าสิบเอก จำเอก หรือจำอากาศเอก

(๒) นักเรียนทหารในโรงเรียนทหารที่จะเป็นนายทหารประทวน เทียบเท่าพลทหาร อาวุโส

ข้อ ๖ เมื่อทหารอยู่ด้วยกันหลายคน ผู้มียศหรืออาวุโสสูงเป็นผู้รับการเคารพแต่ผู้เดียว

ข้อ ๗ ถ้าทหารสวมหมวกอยู่ จะถอดหมวกเคารพแก่ผู้ใดมิได้

ข้อ ๘ เมื่อทหารเข้าไปในพระที่นั่ง โบสถ์ วิหาร ที่ว่าการหรือเคหะสถาน เพื่อเคารพต่อสถานที่นั้น ให้ถอดหมวก

ข้อ ๙ เมื่อทหารอยู่ร่วมสถานที่ซึ่งมีการบรรเลงเพลงเป็นเกียรติยศ ต้องทำการเคารพจนกว่าจะสิ้นเพลงเคารพนั้น

ข้อ ๑๐ การเคารพให้เริ่มและเลิกดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อผ่านไปให้เริ่มกระทำในระยะห่างเมื่อเห็นได้ถนัด และก่อนที่จะผ่านประมาณ ๓ ก้าว เลิกเคารพเมื่อผ่านไปแล้วประมาณ ๒ ก้าว

(๒) เมื่อเข้าไปหา ให้เริ่มเคารพก่อนถึงผู้หรือสิ่งซึ่งต้องเคารพ ประมาณ ๓ ก้าว เลิกเคารพเมื่อได้รับอนุญาตหรือเสร็จกิจแล้ว

(๓) เมื่อผู้หรือสิ่งซึ่งต้องเคารพเข้ามายังบริเวณที่ตนอยู่ เริ่มและเลิกเคารพในโอกาสอันควร

มาตรา ๒

การเคารพด้วยธงประจำกอง

ข้อ ๑ ทำเคารพด้วยธง มีดังนี้

(๑) อยู่กับที่

ก. ให้ลดธงลง

ข. ให้ถือทำยกทรง

(๒) เคลื่อนที่ ให้ถือธงทำยกทรง

ข้อ ๒ วิธีเคารพด้วยธง ให้ปฏิบัติดังนี้

(๑) อยู่กับที่ ลดธงลงถวายการเคารพแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมศพ พระบรมอัฐิ และประมุขต่างประเทศซึ่งมาเยือนประเทศไทยเป็นทางราชการ นอกจากนี้ไม่ต้องทำการเคารพด้วยธง เว้นแต่เป็นธงประจำกองเกียรติยศจัดสำหรับผู้หรือสิ่งใด จึงให้ทำการเคารพด้วยทำยกทรงแก่ผู้นั้นหรือสิ่งนั้นด้วย

(๒) เคลื่อนที่ ถือธงทำยกทรงถวายการเคารพแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมศพ และพระอัฐิเท่านั้น

(๓) เมื่อธงแสดงการเคารพ ให้นายทหารรักษาธงทำวันทยาวุธด้วยท่ากระบี่ และผู้ช่วยผู้เชิญธงทำแลขวา (ซ้าย)

ข้อ ๓ การเคารพด้วยธงประจำกองนั้น ให้กระทำเฉพาะเมื่อธงที่เชิญได้คลี่ไว้

มาตรา ๓

การบรรเลงเพลงเคารพ

ข้อ ๑ เพลงเคารพแบ่งแยกตามชนิดของเครื่องบรรเลงดังนี้

(๑) เพลงเคารพด้วยแตรวง คือ

ก. เพลงสรรเสริญพระบารมี

ข. เพลงชาติ

ค. เพลงมหาไชย

ง. เพลงมหาฤกษ์

จ. เพลงมาร์ชธงไชยเฉลิมพล

(๒) เพลงเคารพด้วยแตรเดี่ยว คือ เพลงคำนับ

(๓) เพลงเคารพด้วยขลุ่ยกลอง คือ เพลงมหาไชย

ข้อ ๒ การบรรเลงเพลงเคารพนั้น มีวิธีบรรเลง ๒ วิธี

(๑) วิธีบรรเลงเพลงเคารพของเครื่องบรรเลงประจำแถว

(๒) วิธีบรรเลงเพลงเคารพของเครื่องบรรเลงที่มีได้ประจำแถว

การบรรเลงเพลงเคารพทั้ง ๒ วิธีนี้ กระทำเฉพาะเมื่อเครื่องบรรเลงอยู่กับที่ และเฉพาะในพิธีเกียรติยศ

สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี สมเด็จพระบรมราชชนนี และรัชทายาท ทั้ง ๔ พระองค์นี้ ไม่ว่าในพิธีใด ๆ หรือไม่ก็ดี ต้องบรรเลงเพลงเคารพถวายเสมอ

ข้อ ๓ เครื่องบรรเลงประจำแถว บรรเลงเพลงเคารพด้วยเพลงต่าง ๆ แก่ผู้หรือสิ่งซึ่งรับการเคารพดังนี้

(๑) แตรวงบรรเลง

ก. เพลงสรรเสริญพระบารมี สำหรับ

- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- สมเด็จพระบรมราชินี
- สมเด็จพระบรมราชชนนี
- รัชทายาท
- พระบรมศพและพระบรมอัฐิ
- ชงมหาราช ธงราชินี ชงบรมราชวงศ์ ชงเยาวราชเวลาผ่าน หรือชักขึ้นลง

ข. เพลงชาติ สำหรับ

- ชงประจำกองทหาร
- ชงประจำกองยุวชนทหาร
- ชงชาติประจำสำนักงานของรัฐบาลในขณะขึ้นลง และธงราชนาวีประจำเรือใหญ่ในขณะทำพิธีชักขึ้นลง

ค. เพลงมหาไชย สำหรับ

- พระบรมวงค์
- ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
- ธงราชวงศ์ เวลาผ่านหรือขึ้นลง
- นายทหารที่มียศจอมพล จอมพลเรือ หรือจอมพลอากาศ

ง. เพลงมหาฤกษ์ สำหรับผู้หรือสิ่งอื่นซึ่งมิได้กล่าวในข้อ ก., ข., ค.

จ. เพลงมาร์ชธงไชยเฉลิมพล สำหรับชงประจำกองทหารในงานพิธีกระทำสัตย์

ปฏิญาณตนต่อธงไชยเฉลิมพล

(๒) แตรเดี่ยว เป่าเพลงค่านับอย่างเดียว แต่ต่างกันด้วยจำนวนจบดังนี้

ก. เป่า ๓ จบ สำหรับผู้หรือสิ่งซึ่งแตรวงบรรเลงสรรเสริญพระบารมีและเพลงชาติ

ข. เป่า ๒ จบ สำหรับผู้หรือสิ่งซึ่งแตรวงบรรเลงเพลงมหาไชย

ค. เป่า ๑ จบ สำหรับผู้หรือสิ่งซึ่งแตรวงบรรเลงเพลงมหาฤกษ์ และในพิธีเปลี่ยน

กองรักษาการณ์

(๓) ชุดย่อย บรรเลงเพลงมหาไชยถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี สมเด็จพระบรมราชชนนี และรัชทายาท และในพิธีเปลี่ยนกองรักษาการณ์

อนึ่ง ถ้าแถวทหารนั้น ๆ มีเครื่องบรรเลงหลายประเภท ให้เป็นหน้าที่ของแตรวง ถ้าไม่มี

แต่ว่า ให้เป็นหน้าที่ของแต่เดี่ยวนั้น ส่วนขลุ่ยกลองนั้นให้บรรเลงแต่เฉพาะไม่มีเครื่องบรรเลงอื่น ๆ เว้นแต่การบรรเลงเพลงเคราฟเมื่อขณะเปลี่ยนกองรักษาการณ์ ถ้ามีแต่เดี่ยวนั้นให้เป็นที่ของแต่เดี่ยวนั้น ถ้าไม่มีแต่เดี่ยวนั้นให้เป็นที่ของขลุ่ยกลอง ส่วนแตงบรรเลงเฉพาะเมื่อรับส่งธงประจำกอง

ข้อ ๔ เครื่องบรรเลงที่มีได้ประจำแถว บรรเลงเพลงเคราฟเช่นเดียวกับเครื่องบรรเลงประจำแถวแต่บรรเลงเฉพาะ

(๑) ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี สมเด็จพระบรมราชชนนี และรัชทายาท เมื่อเสด็จเข้ามายังที่นั้น และเมื่อเสด็จกลับ หรือเมื่อเสด็จผ่าน

(๒) บรรเลงเพลงเคราฟอื่น ๆ เพื่อเป็นเกียรติยศตามกำหนดการนั้น ๆ

มาตรา ๔

การเคราฟเมื่ออยู่ในความควบคุม

ข้อ ๑ ท่าเคราฟของทหารเมื่ออยู่ในความควบคุมมีดังนี้

(๑) แถวทหารถืออาวุธอยู่กับที่ ทำวันทาวุธ

(๒) แถวทหารสะพายอาวุธหรือไม่ถืออาวุธอยู่กับที่ ทำท่าตรง แล้วทำแลขวา (ซ้าย)

(๓) แถวทหารกำลังเดิน ทำแลขวา (ซ้าย)

(๔) ทหารที่ไม่ได้อยู่เป็นแถว แต่ต้องรวมกันอยู่เป็นกลุ่มก้อน และมีผู้ควบคุมประจำ

ก. อยู่กับที่ ทำท่าตรง แล้วทำแลขวา (ซ้าย)

ข. กำลังเคลื่อนที่ท่าทำเดิน แล้วทำแลขวา (ซ้าย)

การเคราฟในหมายเลข (๔) นี้ ผู้ควบคุมจะสั่งให้ทำการเคราฟตามลำพังก็ได้

ข้อ ๒ วิธีแสดงการเคราฟของทหารเมื่ออยู่ในความควบคุมมีดังนี้

(๑) ทหารที่อยู่ในความควบคุม ต้องทำการเคราฟตามที่กล่าวในข้อ ๑ แห่งมาตรานี้แก่ผู้หรือสิ่งตามข้อ ๒ แห่งมาตรา ๑ ตั้งแต่หมายเลข (๑) ถึง (๗) กับ (๑๒) ถึง (๑๘) และผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองร้อยหรือผู้บังคับการเรือขึ้นไป

(๒) แถวทหารซึ่งพักอยู่ต้องเรียกแถว ทหารมามีได้อยู่บนหลังม้าต้องขึ้นม้า ทหารขี่ม้าและขีบริดมีได้อยู่บนหลังม้าและบนรถ ต้องขึ้นม้าและขึ้นรถ ถวายความเคารพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี และรัชทายาท

ข้อ ๓ ผู้ควบคุมแถวทหารอยู่กับที่ ถ้าซักรกระบี่หรือดาบอยู่ เมื่อบอกแถวทหารทำการเคราฟด้วยท่าอาวุธ ให้ตนทำการเคราฟด้วยท่ากระบี่หรือดาบ นอกจากที่กล่าวแล้วนี้ ผู้ควบคุมทำการเคราฟอย่างอยู่ตามลำพัง และถ้าซักรกระบี่หรือดาบอยู่ตามระเบียบของการบังคับแถว ให้ทำการเคราฟด้วยท่าอาวุธนั้น

ผู้ที่ควบคุมแถวทหารพลรบก็ดี หรือผู้ควบคุมแถวทหารผู้ช่วยพลรบ ที่ถือปืนในเวลาตรวจพลส่วนสนามก็ดี ถ้าซักรกระบี่หรือดาบอยู่ เมื่อบอกแถวทหารทำการเคราฟให้ตนทำการเคราฟด้วยท่ากระบี่หรือดาบ

ข้อ ๔ การเริ่มเคารพ ให้กระทำเมื่อเห็นได้ถนัดหรืออนุโลมตามโอกาสและสถานที่ เมื่อผู้หรือสิ่งซึ่งรับการเคารพผ่านพ้นไปประมาณ ๓ ก้าว หรือเมื่อจบเพลงเคารพแล้ว จึงเลิกการเคารพ

มาตรา ๕

การเคารพของกองรักษาการณ์และทหารยาม

ข้อ ๑ ทำเคารพของกองรักษาการณ์และทหารยามมีดังนี้

- (๑) อยู่กับที่ ทำวันทยาวิตุ
- (๒) เคลื่อนที่ ทำท่าเดิน แล้วทำแลขวา (ซ้าย)

ข้อ ๒ วิธีแสดงการเคารพของกองรักษาการณ์และทหารยามมีดังนี้

- (๑) สำหรับกองรักษาการณ์ เรียกแถวทำวันทยาวิตุแก่ผู้และสิ่งตามที่กล่าวในมาตรา ๑

ข้อ ๒ ตั้งแต่หมายเลข (๑) ถึง (๗) กับ (๑๒) ถึง (๑๘) และผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพัน หรือผู้บังคับการ เรือขึ้นไป

- (๒) สำหรับทหารยาม

ก. เมื่ออยู่กับที่ ทำการเคารพด้วยวิธีวันทยาวิตุแก่ผู้และสิ่งตามที่กล่าวในมาตรา ๑ ข้อ ๒ แต่ไม่ต้องเคารพทหารหรือตำรวจซึ่งต่ำกว่าชั้นสัญญาบัตร

ข. เมื่อเคลื่อนที่ ทำการเคารพแก่ผู้และสิ่งเช่นเดียวกับหมายเลข (๒) ก. ด้วยท่าแลขวา (ซ้าย)

ระเบียบการอย่างอื่นนอกจากที่กล่าวแล้วนี้ ให้ปฏิบัติอนุโลมตามที่กล่าวไว้ในมาตรา ๔

มาตรา ๖

การเคารพของกองเกียรติยศ

ข้อ ๑ ทำเคารพของกองเกียรติยศมีทำเดียว คือ วันทยาวิตุ

ข้อ ๒ วิธีแสดงการเคารพของกองเกียรติยศมีดังนี้

(๑) กองเกียรติยศจัดสำหรับผู้ใดหรือสิ่งใด ให้ทำการเคารพแก่ผู้หนึ่งหรือสิ่งนั้น ผู้บังคับกองเกียรติยศปฏิบัติการอนุโลมตามวิธีรับตรวจพล

ก่อนที่ผู้หรือสิ่งซึ่งรับเกียรติยศจะได้รับการเคารพตามระเบียบนั้น กองเกียรติยศถวายการเคารพเฉพาะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี และรัชทายาท แต่ถ้าพระองค์ซึ่งทรงราชอิสริยยศสูงกว่าเสด็จถึงก่อน ก็ไม่ต้องถวายการเคารพแก่พระองค์ซึ่งทรงราชอิสริยยศต่ำกว่าอีก และในการนี้ผู้บังคับกองเกียรติยศไม่ต้องปฏิบัติอย่างการรับตรวจพล

การถวายการเคารพตามความในวรรคก่อน หากเป็นกองเกียรติยศสำหรับศพให้ถวายการเคารพเท่านั้น ไม่ต้องบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี ทั้งในเวลาเสด็จพระราชดำเนินมาถึงและเสด็จ

พระราชดำเนิกลับ

(๒) ถ้าเป็นกองเกียรติยศซึ่งจะจัดไปเคารพศพ ให้แสดงการเคารพในเวลาเผาศพหรือฝัง โดยให้แตรเดี่ยวเป่าเพลงนอน ๑ จบ แล้วให้หน่วยทหารเคารพกระทำวันทยาวิภูษณ์ แตรวง หรือแตรเดี่ยว บรรเลงเพลงเคารพตามที่กำหนดในมาตรา ๓ เมื่อจบแล้วทำเรียบบูธคงอยู่ในท่าตรง ต่อไปถ้ามีแตรวงให้บรรเลง เพลงโศก ๑ จบ เป็นเสร็จการ

ระเบียบการอย่างอื่นนอกจากที่กล่าวในมาตรานี้ ให้ปฏิบัติอนุโลมตามที่กล่าวไว้ในมาตรา ๔

มาตรา ๗

การผ่อนผัน

ข้อ ๑ ถ้าไม่สามารถทำการเคารพด้วยทำวันทยาวิภูษณ์ หรือทำวันทยาหัตถ์ได้ ให้

(๑) อยู่กับที่ ทำท่าตรง แล้วทำแลขวา (ซ้าย)

(๒) เคลื่อนที่ ทำท่าเดิน แล้วทำแลขวา (ซ้าย)

ข้อ ๒ ทหารสนทนาหรือติดต่อกับผู้ที่มียศสูงกว่าไม่ต้องแสดงการเคารพผู้ที่มียศต่ำกว่า ผู้ซึ่งตนอยู่ด้วย แต่ถ้าอยู่เฉพาะพระพักตร์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี และรัชทายาท ไม่ต้องทำการเคารพแก่ผู้ใดนอกจากพระองค์นี้

ทหารในความควบคุมอยู่ต่อหน้าผู้ซึ่งแถวทหารต้องทำการเคารพให้ ไม่ต้องทำการเคารพผู้ ซึ่งต่ำกว่า เว้นแต่เป็นระเบียบการเคารพกองเกียรติยศ

ข้อ ๓ ทหารสวมหมวกอยู่ จะถอดหมวกเพื่อไหว้พระก็ได้

ข้อ ๔ ในโอกาสต่อไปนี้ทหารไม่ต้องทำการเคารพแก่ผู้ใด

(๑) เมื่อกำลังเล่นกีฬา

(๒) เมื่ออยู่ในที่ชุมนุมซึ่งต้องการความสงบ

(๓) เมื่อเจ็บป่วยอาการสาหัส

(๔) เมื่อแบกหามของหนัก

(๕) เมื่อกำลังรับประทานอาหารอยู่

(๖) เมื่อมีหน้าที่ต้องประจำขบวนหรือพิธีใด ๆ

(๗) กำลังขับขี่ยานหรือสัตว์พาหนะเคลื่อนที่ตามลำดับในที่คับขัน หรือเมื่อกำลังขับ

ยานพาหนะในความควบคุม

(๘) เมื่อควบคุมนักโทษเดินทางไปนอกเรือนจำ หรือโดยสารไปบนยานพาหนะ

(๙) เมื่อกำลังทำการรักษาพยาบาลตามหน้าที่

ข้อ ๕ ทหารในความควบคุมซึ่งกำลังหัตหน้าที่ราชการสนาม ผู้ควบคุมไม่ต้องบอกแสดง การเคารพ แต่ตนเองต้องทำการเคารพอย่างอยู่ตามลำพัง

ข้อ ๖ แถวทหกรก้ำล้งเดินตมสบยหรือว้ง ไม้ต้งท้กรเครพ

ข้อ ๗ ทหกรซึ่งอยู่บนยนพหณะ ไม้ท้กรเครพโดยน้งหรือย่นอยู่บนยนพหณะนั้นได้ แต่ต้งล้กรวมอริยบถขณะเครพให้สมควร

ข้อ ๘ ถ้มีได้มีค้ำล้งเป็นพิเศษในระหว่งเวลต้งตั้งแต่สวตมณต์ก่อนนอนไปจนถึงรุ่งสว่าง (เมื่อเห็นได้ถนัด) หรือเมื่อฝนตกจนถ้งต้งเก็บอวฐ กอรักษกรณไม่ต้งต้งแถวแสดงกรเครพแก่ผู้ใด

ข้อ ๙ ทหกรซึ่งมีได้แถงเคร้งแบบ กอรักษกรณไม่ต้งเรียกแถวท้กรเครพ

ตอนท้ ๒

ว้ดว้กรเครพในเรือ

มตร ๘

กรเครพในเรือใหญ่

ข้อ ๑ ค้ว "เรือใหญ่" หมยควมว้ เรือเดินทะเลรวมท้ท้เป็นเรือรบ และเรือชว้รบ

ข้อ ๒ เรือใหญ่ซึ่งมีหน้าท้ย้งสลุตตมพระรชก้หนดย้งสลุต จะต้งแสดงกรเครพด้วยวิธีย้งสลุตในโอกสใดแล้วบ้งนั้น มีระเบียบกรแ้งอยู่ย้ในพระรชก้หนดนั้นโดยละเอียดยแล้ว แต่ถ้งแม้จะได้แสดงกรเครพด้วยวิธีย้งสลุตแล้วก็ตม ก็ย้งต้งท้กรเครพตมวิธีที่จ้ได้กล้วต้งไปประกอบด้วยในขณะท้ย้งสลุตนั้นสมอไปตมควรแก่เกียรตยของบุคคล และว้ตฐซึ่งรับกรเครพ

ข้อ ๓ เรือใหญ่ในเวลล้นเล่นผ่านกันหรือมจอตรวมแถงเดียวกัน ท้งจกกันในระยะซึ่งอจทหรบส้ถนฐนและล้กษณะของธงได้ด้วยจ้กษุภกต ให้มีกรเครพซึ่งกันและกัน ค้

(๑) เรือใหญ่อื่น ๆ ท้กรเครพต้งเรือท้กษนิตที่ช้กธงมทหราชใหญ่ หรือน้อยธงรชน้ใหญ่หรือน้อย ธงเยวรชใหญ่หรือน้อย ด้วยวิธีด้งนี้

ก. เรือซึ่งมียมใหญ่เรียกยมใหญ่ช้แถว ทหกรอื่น ๆ แถวรยกรบต้งตั้งแต่ห้วตลอดท้ยเรือเฉพาะกรบที่ผ่าน เมื่อเป้แตรส้ถนฐนหรือนยยมบอกตรง ยมใหญ่กับทหกรที่ถ้อเป็นท้วันทหกรทหกรรยกรบท้วันทหกรห้ตถ์ ถ้มีแตรวง ๆ บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีแตรส้นเป้เพลงค้บ ๓ จบ

ข. เรือท้ไม่มียมใหญ่ เรียกแถวทหกรย่นรยกรบต้งตั้งแต่ห้วตลอดท้ยเรือเฉพาะกรบที่ผ่าน เมื่อเป้แตรส้ถนฐนตรงหรือนยยมบอกตรง ทหกรที่ถ้อเป็นท้วันทหกรทหกรรยกรบท้วันทหกรห้ตถ์ ถ้มีแตรให้ปฏิบัติอ้ยง ก.

(๒) เรือใหญ่อื่น ๆ ท้กรเครพต้งเรือท้กษนิตที่ช้กธงรชวงค้ใหญ่หรือน้อยด้วยวิธีด้งนี้

ก. เรือท้มียมใหญ่เรียกยมใหญ่ช้แถว ส่วนทหกรอื่น ๆ ผู้ใดอยู่แถงใดก็ให้คงอยู่ต้งนั้น โดยหันหน้าไปท้งล้ที่รับกรเครพ เมื่อเป้แตรส้ถนฐนตรงหรือนยยมบอกตรง ยมใหญ่

กับทหารที่ถือปืนทำวันทยอาวุธ ทหารนอกนั้นทำวันทยหัตถ์ ถ้ามีแถววง ๆ บรรเลงเพลงมหาไชย แตรสั้นเป่าเพลง
ค่านับ ๒ จบ

ข. เรือที่ไม่มียามใหญ่ ผู้ใดอยู่บนดาดฟ้าแห่งใดก็ควรให้ทำการเคารพที่ตรงนั้น
โดยหันหน้าไปทางสิ่งี่รับการเคารพ เมื่อเป่าแตรสัญญาณตรงหรือนายยามบอกตรงทหารที่ถือปืนทำวันทยอาวุธ
ทหารนอกนั้นทำวันทยหัตถ์ ถ้ามีแถวให้ปฏิบัติอย่าง ก.

(๓) เรือใหญ่อื่น ๆ ทำการเคารพต่อเรือทุกชนิดที่ชักธงนายรัฐมนตรี ธงรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงกลาโหม ธงผู้บัญชาการทหารเรือ ธงผู้บังคับการกองเรือรบ และธงนายพลเรือทุกชนิด ด้วยวิธีดังนี้

ก. เรือที่มียามใหญ่ เรียกว่ายามใหญ่เข้าแถว ส่วนทหารอื่น ๆ ผู้ใดอยู่แห่งใด ก็ให้
คงอยู่ตรงนั้น โดยหันหน้าไปทางสิ่งี่รับการเคารพ เมื่อเป่าแตรสัญญาณตรงหรือนายยามบอกตรงยามใหญ่
กับทหารที่ถือปืนทำวันทยอาวุธ ทหารนอกนั้นทำวันทยหัตถ์ ถ้ามีแถววง ๆ บรรเลงเพลงเดินมหาฤกษ์ แตรสั้น
เป่าเพลงค่านับ ๑ จบ

ข. เรือที่ไม่มียามใหญ่ ผู้ใดอยู่บนดาดฟ้าแห่งใดก็ควรให้ทำการเคารพที่ตรงนั้น
โดยหันหน้าไปทางสิ่งี่รับการเคารพ เมื่อเป่าแตรสัญญาณตรงหรือนายยามบอกตรงทหารที่ถือปืนทำวันทยอาวุธ
ทหารนอกนั้นทำวันทยอาวุธ ทหารนอกนั้นทำวันทยหัตถ์ ถ้ามีแถวให้ปฏิบัติ ตาม ก.

(๔) เรือใหญ่ซึ่งชักธงประจำเรือตามปกติและจะมีธงนายเรือขึ้นได้ด้วยก็ตาม ให้ทหาร
เคารพซึ่งกันและกัน คือ นายยามสั่งให้เป่าแตรสัญญาณตรงหรือบอกตรง บรรดาทหารซึ่งอยู่บนดาดฟ้าเรือ
ที่ถือปืนทำวันทยอาวุธ ที่ไม่ได้ถือปืนทำวันทยหัตถ์ ใครอยู่ที่ใดให้ทำการเคารพที่ตรงนั้นโดยหันหน้าไปทางสิ่ง
ี่รับการเคารพ และการที่เรือใดจะต้องทำการเคารพซึ่งกันและกันก่อนหรือหลังอย่างใดนั้น ให้ปฏิบัติดังนี้

ก. เรือชั้นที่ ๓ เคารพเรือพระที่นั่ง เรือชั้นที่ ๑ และเรือชั้นที่ ๒ ก่อน

ข. เรือชั้นที่ ๒ เคารพเรือพระที่นั่งกับเรือชั้นที่ ๑ ก่อน

ค. เรือชั้นที่ ๑ เคารพเรือพระที่นั่งก่อน

ง. เรือชั้นเดียวกัน ให้เรือที่ผู้บังคับการเรือมียศน้อยกว่าเคารพเรือที่ผู้บังคับการเรือมี
ยศสูงหรืออาวุโสกว่า ถ้าผู้บังคับการเรือมียศเสมอกันให้ต่างฝ่ายต่างทำการเคารพพร้อม ๆ กัน

จ. เรือช่วยรบ ถึงจะอยู่ในลำดับชั้นสูงกว่าเรือรบก็ตาม ให้ทำการเคารพเรือพระที่นั่ง
และเรือรบก่อนเสมอไป

ข้อ ๔ เรือหลวงกับเรือรบต่างประเทศให้ทำการเคารพซึ่งกันและกันดังนี้

(๑) ถ้าเรือรบต่างประเทศชักธงราชตระกูล ให้เรือหลวงทำการเคารพ โดยวิธีเดียวกับ
ทำความเคารพเรือที่ชักธงราชตระกูลฝ่ายสยาม แต่ถ้ากำหนดให้แถววงบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีไทย
ต้องเปลี่ยนเป็นบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีของชาติต่างประเทศนั้น ๆ

(๒) ถ้าเรือรบต่างประเทศชักธงตำแหน่งข้าราชการชั้นสูงหรือธงนายพลเรือ ให้เรือหลวงทำการเคารพโดยวิธีเดียวกันกับทำความเคารพเรือที่ชักธงหมายตำแหน่ง หรือธงนายพลเรือฝ่ายสยามแต่วางกองบรรเลงเพลงเดินมหาฤกษ์เหมือนกัน

(๓) ถ้าเรือรบต่างประเทศมิได้ชักธงตาม (๑) และ (๒) ให้เรือหลวงทำการเคารพอย่างเรือรบฝ่ายสยามตามข้อ ๓ (๔) แต่ให้ทำการเคารพพร้อมกันกับเรือรบต่างประเทศนั้น โดยไม่ต้องคำนึงถึงชั้นของเรือหรือยศและอาวุโสของผู้บังคับการเรือ

(๔) ถ้าเรือต่างฝ่ายต่างชักธงหมายเกียรติยศด้วยกัน เรือที่ชักธงหมายเกียรติยศต่ำกว่าทำการเคารพเรือที่ชักธงหมายเกียรติยศสูงกว่า ถ้าธงหมายเกียรติยศนั้นเสมอกันให้ทำการเคารพพร้อม ๆ กัน

(๕) ถ้าเรือรบต่างประเทศทำการเคารพเรือหลวงก่อนไม่ว่าในระยะใด ๆ ให้เรือหลวงทำการเคารพตอบทันที โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าในระยะนั้น ๆ จะอาจทราบสัญญาณและลักษณะของธงได้ด้วยจักขุปกติหรือไม่ก็ตาม

ข้อ ๕ ถ้าเรือค้าขายหรือเรือรับคนโดยสาร จะเป็นของสยามหรือของต่างประเทศก็ตาม ลดธงเคารพเรือหลวง ให้เรือหลวงลดธงท้ายเรือรับการเคารพ ๑ ครั้ง แล้วชักขึ้นที่ตามเดิมก่อนที่เรือนั้นจะหยุดทำการเคารพ ห้ามมิให้เรือหลวงลดธงเคารพเรือของบริษัทหรือเอกชนก่อนเป็นอันขาด

ข้อ ๖ เมื่อเรือหลวงแล่นผ่านที่ซึ่งมีธงมหाराช ธงราชินี ธงเยาวราช ธงราชวงศ์ ธงนายกรัฐมนตรี ธงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ธงผู้บัญชาการทหารเรือและธงนายพลเรือทุกชั้น ซึ่งชักขึ้นไว้ยอดเสาบนบก ให้กระทำการเคารพแก่ธงนั้นโดยนัยเดียวกันกับที่กล่าวไว้ในข้อ ๓ (๑) (๒) หรือ (๓) ตามควรแก่เกียรติยศของธง

ข้อ ๗ การเคารพในเรือใหญ่ซึ่งได้กล่าวมาแล้วนั้นให้ตั้งแต่วันได้ในโอกาสต่อไปนี้

(๑) เรือซึ่งชักธงมหाराชไม่ต้องเคารพของอย่างหนึ่งอย่างใดที่ต่ำกว่า เรือซึ่งชักธงราชินีเคารพธงมหाराช เรือซึ่งชักธงเยาวราชเคารพธงมหाराช และธงราชินี เรือซึ่งชักธงราชวงศ์เคารพธงมหाराช ธงราชินีและธงเยาวราช ส่วนเรือซึ่งชักธงนายกรัฐมนตรี ธงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ธงผู้บัญชาการทหารเรือ ตลอดจนธงนายพลเรือทุกชั้นเคารพธงหมายราชตระกูลทุกธง แต่ไม่เคารพธงซึ่งหมายยศหรือตำแหน่งต่ำกว่าชั้นของตนลงไป เฉพาะเรือที่ชักธงนายพลเรือนั้น เมื่อฝ่ายที่ธงต่ำกว่าทำการเคารพแล้วให้ฝ่ายที่สูงกว่าทำความเคารพตอบด้วย

(๒) ถ้ามีธงที่เรือจะต้องทำการเคารพอยู่ในที่เดียวใกล้ชิดกันหลายธง ให้ทำการเคารพเฉพาะธงที่หมายเกียรติยศสูงสุดธงเดียว

(๓) ในระหว่างเวลาธงลงแล้วไม่มีการเคารพอย่างหนึ่งอย่างใด นอกจากทหารในเรือทำการเคารพอย่างเดียวกับเวลาที่ไม่มีผู้ควบคุม หรือเมื่อเรือนั้นต้องมีหน้าที่ยิ่งสุด

ข้อ ๘ เรือหลวงต้องทำการเคารพแก่บุคคลและวัตถุต่าง ๆ ในเวลาที่ผ่านกัน หรือมาหยุดอยู่ดังนี้

(๑) นายยามสั่งให้เป่าแตรสัญญาณตรงหรือบอกตรง หรือบอกทหารที่ถือปืนทำวันทยาภูษที่ไม่ได้ถือปืนทำวันทยหัตถ์ ยามใหญ่ไม่เข้าแถว แตรสั้นไม่ต้องเป่าเพลงคำนับให้แก่บุคคลและวัตถุคือ

ก. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี รัชทายาท พระบรมวงศ์ สมเด็จพระราชชนนี พระเจ้าแผ่นดิน และเจ้าต่างประเทศ ในเมื่อไม่มีธงหมายพระเกียรติยศ

ข. นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บังคับการกองเรือรบ และนายพลเรือที่เป็นผู้มีอำนาจบังคับบัญชาแห่งเรือนั้นในเวลาที่ไม่มีธงหมายยศ

ค. พระบรมศพ พระบรมอัฐิ ขบวนแห่พระศพ

ง. ธงจุกาฐฯ ธงประจำกองทหาร ธงประจำกองยุวชนทหาร

(๒) ทหารซึ่งอยู่บนดาดฟ้าเรือ ต่างคนต่างทำความเคารพอย่างเวลาอยู่ตามลำพัง ทหารยามทำการเคารพให้แก่บรรดานายพลเรือทุกชั้นซึ่งไม่มีอำนาจบังคับบัญชาแห่งเรือนี้ เมื่อไม่มีธงหมายยศ และบุคคลอื่น ๆ ซึ่งมีหน้าที่รับการเคารพตามระเบียบทหารในเวลาอยู่ตามลำพัง และระเบียบสำหรับยามรักษาการณ์

(๓) ทหารซึ่งอยู่ในระหว่างควบคุมเพื่อฝึกหัดหรือสอน ให้ทำการเคารพตามระเบียบทหารเวลาอยู่ในความควบคุม

(๔) ถ้าเป็นเวลาขงลงแล้วการเคารพตามที่กล่าวใน (๑) นั้น ให้ปฏิบัติอย่าง (๒)

ข้อ ๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ดี สมเด็จพระบรมราชินีก็ดี หรือรัชทายาทก็ดี เมื่อเสด็จเป็นขบวน มีขบวนแห่ตามเสด็จเป็นพระเกียรติยศโดยทางราชการ จะเป็นทางชลมารคก็ดี ทางสถลมารคก็ดี ถึงหากจะไม่มีธงหมายพระเกียรติยศมาด้วย ก็ให้เรือหลวงทำการเคารพดังกล่าวแล้วในข้อ ๓ (๑) และ (๒)

มาตรา ๙

การเคารพศพในเรือ

ข้อ ๑ ทหารที่ถึงแก่กรรมในเรือใหญ่ ให้ได้รับเกียรติยศในการเคารพศพดังนี้

(๑) ในขณะยกศพไปจากเรือนั้น ให้นายทหารชั้นสัญญาบัตรทั้งหมดส่งศพเพียงบันไดเรือ ทหารประจำเรือตั้งแถวหน้าบันไดเรือ ถ้ามียามใหญ่ให้ยามใหญ่เข้าแถวทำวันทยาภูษ แตรเดี่ยวเป่าเพลงคำนับตามชั้นยศ ถ้าผู้ที่ชั้นยศไม่ถึงกำหนดเป่าเพลงคำนับ ก็ให้แตรเดี่ยวเป่าเพลงคำนับ ๑ จบ ทหารนอกนั้นทำวันทยหัตถ์

(๒) ถ้าทำการปลงศพอย่างชาวทะเลในเวลาหย่อนศพลงทะเล ก็ให้มีการเคารพศพอย่างเดียวกับที่กล่าวแล้วใน (๑) กับให้มีทหารถือปืนอย่างน้อย ๑ หมู่ และอย่างมาก ๑ หมวด ตามชั้นของเรือเพิ่มขึ้น หรือยามใหญ่ที่ตนเองตั้งแถวริมกราบเรือ ยิงปืนดับด้วยกระสุนซ้อมรบคำนับศพ ๓ ครั้ง ในขณะที่ศพจมลงไป

ถ้ามีแตรวง ให้เป่าเพลงคำนับให้แก่ศพนายทหารสัญญาบัตรด้วย

อนึ่ง ถ้าผู้ตายเป็นนายพลให้ยิงสลุตด้วย ตามเกียรติยศซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชกำหนดการยิงสลุต

การลดธงเรือค่านับศพ ให้เป็นไปตามข้อบังคับทหารว่าด้วยการไว้ทุกข์
ข้อ ๒ เรือใหญ่ที่จัดไปรับศพ ให้มีการเคารพในเวลารับศพลงเรือครั้งหนึ่ง และเวลาส่งศพไปจากเรืออีกครั้งหนึ่ง โดยวิธีเดียวกับที่กล่าวแล้วในข้อ ๑ (๑) แต่เฉพาะศพนายทหารสัญญาบัตร ส่วนศพนอกนั้นไม่มีพิธีอย่างใด

ข้อ ๓ การแต่งกายในเวลาเคารพดังกล่าวไว้ในข้อ ๑ และ ๒ นั้น ให้แต่งเครื่องแบบเต็มยศ

มาตรา ๑๐ การรับรองในเรือใหญ่

ข้อ ๑ เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือสมเด็จพระบรมราชินี หรือรัชทายาท เสด็จขึ้นหรือลงจากเรือหลวง ให้ผู้บังคับการเรือและการทหารทั้งหมดรับส่งเสด็จที่บันได พันจ่าเปานกหวีด ยามใหญ่ในบังคับนายทหารชั้นสัญญาบัตรเข้าแถวถวายวันทยาอูฐ ทหารอื่น ๆ ยืนรายกราบตั้งแต่หัวตลอดท้ายเรือทางกราบที่เสด็จและถวายวันทยาอูฐ ถ้ามีแถววง ๆ บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี แตรสั้นเป่าเพลงค่านับ ๓ จบ

ข้อ ๒ เมื่อพระบรมวงค์หรือสมเด็จพระราชชนนีเสด็จขึ้นลงจากเรือหลวง ให้ทำการรับรองและส่งเสด็จเช่นเดียวกับข้อ ๑ เว้นแต่ทหารไม่ต้องยืนรายกราบ และแถววงเปลี่ยนเป็นบรรเลงเพลงมหาไชย

ข้อ ๓ เมื่อนายทหารเรือชั้นสัญญาบัตรทุกชั้นมาขึ้นหรือลงจากเรือหลวง ให้ทำการรับรองและส่งตั้งแจ้งในตารางหมายเลข ๑ ต่อท้ายข้อบังคับนี้

ข้อ ๔ เมื่อนายทหารบก นายทหารอากาศ หรือนายตำรวจ มาลงเรือหรือปากเรือหลวงโดยหน้าที่ราชการเป็นเกียรติยศโดยอิสระ ให้มีการรับและส่งอนุโลมตามยศนายทหารเรือ คือ นายพล นายพลอากาศ และนายพลตำรวจเหมือนนายพลเรือ นายพัน นายนาวาอากาศ และนายพันตำรวจเหมือนนายนาวา นายร้อย นายเรืออากาศ และนายร้อยตำรวจเหมือนนายเรือ แต่ถ้ามาหรือไปจากเรือหลวงโดยไม่ใช่น้ำที่ราชการเป็นเกียรติยศแล้ว ให้ทำการรับรองนายทหารเรือแต่เว้นการเปานกหวีดทุกชั้น

ข้อ ๕ เมื่อข้าราชการฝ่ายพลเรือนลงมาหรือไปจากเรือหลวงโดยหน้าที่ราชการเป็นเกียรติยศโดยอิสระ ให้ทำการรับและส่งตั้งแจ้งในตารางหมายเลข ๒ ต่อท้ายข้อบังคับนี้

ข้อ ๖ เมื่อพระเจ้าแผ่นดินและรัชทายาทต่างประเทศ เสด็จมาขึ้นหรือลงจากเรือหลวง ให้ทำการรับรองอย่างเดียวกับในข้อ ๑ แต่แถววงเปลี่ยนเป็นบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีของประเทศนั้น

ถ้าเจ้านายต่างประเทศที่ไม่ใช่รัชทายาทเสด็จขึ้นหรือลงจากเรือหลวง ให้ทำการรับรองอย่างกับในข้อ ๒ แต่แถววงเปลี่ยนเป็นบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีของประเทศนั้น

ข้อ ๗ เมื่อข้าราชการชั้นสัญญาบัตรแห่งรัฐบาลต่างประเทศ คือ นายทหารเรือ นายทหาร และข้าราชการพลเรือน มาขึ้นหรือลงจากเรือหลวง ทำให้การรับรองเหมือนเช่นข้าราชการสยาม ซึ่งมีตำแหน่งเทียบชั้นตรงกัน แต่เฉพาะนายทหารต่างประเทศนั้นต้องได้รับนกหวีดในการรับรองด้วยเสมอไม่เลือกว่าจะมียศชั้นใด ถ้าผู้ใดเทียบชั้นข้าราชการสยามซึ่งกำหนดให้แถวบรรเลงเพลงมหาฤกษ์เดินด้วย ก็ให้แถวบรรเลงเพลงมหาฤกษ์รับรองเช่นเดียวกัน เว้นไว้แต่ข้าราชการต่างประเทศผู้นั้นเป็นผู้แทนของรัฐบาลด้วยแล้ว ให้แถวเปลี่ยนแปลงเป็นบรรเลงเพลงชาติของประเทศนั้น

อนึ่ง ถ้าในเรือหลวงลำนั้นมีผู้ที่มีเกียรติยศสูงอยู่ก่อนแล้ว การรับรองผู้มาใหม่โดยเต็มเกียรติยศของผู้นั้น จะทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากผู้ที่มีเกียรติสูงในเรือเสียก่อน

มาตรา ๑๑ พิธีธงขึ้นและธงลง

ข้อ ๑ ในการชักธงประจำเรือขึ้นเมื่อเวลา ๐๘.๐๐ และชักธงลงเมื่อเวลาพระอาทิตย์อัสดงคตนั้น ให้มีการเคารพแก่ธงดังนี้

(๑) บรรดาเรือหลวงที่ไม่มียามใหญ่ ให้ทหารและพลเรือนที่อยู่ในเรือนั้นทำการเคารพแก่ธงในเวลาชักขึ้นหรือธงลงจนกว่าจะเสร็จพิธี คือเมื่อนายยามหรือนายเรือบอกตรง ให้ทหารที่ถือปืนทำวันทยาขุช นอกนั้นทำวันทยหัตถ์หรือยืนตรง นกหวีดเป่าเพลงธงขึ้นหรือธงลง แตรสั้นเป่าเพลงคำนับ ๓ จบแต่เฉพาะการเคารพธงนั้น เมื่อเสร็จการเคารพแล้วให้เป่าเพลงย่ำค่าต่อด้วย

(๒) ถ้าเป็นเรือที่มียามใหญ่ ให้ยามใหญ่เข้าแถวทำวันทยาขุช แตรสั้นเป่าเพลงคำนับ ๓ จบ ถ้ามีขลุ่ยและกลอง ขลุ่ยเป่าเพลงมหาไชย กลองตีตลอดเวลา ถ้ามีแถวบรรเลงเพลงชาติ นอกจากนี้ให้ทำการเคารพอย่าง (๑)

ข้อ ๒ ในเวลากระทำพิธีธงขึ้นและธงลงในเรือนั้น ถ้าทหารอยู่นอกเรือในระยะซึ่งอาจทราบสัญญาณ และลักษณะของธงได้ด้วยจักขุปกติแล้ว ให้ทำการเคารพตามวิธีที่ได้กำหนดไว้สำหรับทหารและกองทหารทุกประเภท ทั้งนี้ให้ทำการเคารพตลอดถึงข้าราชการพลเรือนและคนงานในสังกัดกองทัพเรือ โดยใช้วิธีถอดหมวกยืนตรง

ข้อ ๓ เมื่อเรือหลวงทอดอยู่ในอ่าวต่างประเทศใด ๆ ก็ดี การทำพิธีธงขึ้นและธงลงนั้น ให้ปฏิบัติอย่างข้อ ๑ แต่ถ้ามีแถวด้วย เมื่อแถวบรรเลงเพลงชาติไทยจบลงแล้ว ให้บรรเลงเพลงชาติของชาติที่เป็นเจ้าของอ่าวติดต่อกันไปอีกจบหนึ่ง ทหารในเรือคงทำการเคารพตลอดเวลา

ข้อ ๔ ถ้าเรือหลวงทอดอยู่แห่งเดียวกันกับเรือต่างประเทศในน่านน้ำของเรา ในระยะซึ่งอาจทราบสัญญาณและลักษณะของธงได้ด้วยจักขุปกติแล้ว ในการทำพิธีธงขึ้นและธงลงนั้น ถ้าเป็นเรือที่มีแถว เมื่อแถวบรรเลงเพลงชาติไทยจบแล้ว ให้บรรเลงเพลงชาติของชาติที่เป็นเจ้าของเรือรบนั้นอีกจบหนึ่ง ถ้ามีเรือของหลายชาติ ให้เรียงลำดับที่จะบรรเลงเพลงชาติให้ชาติใดก่อนและหลังตามลำดับยศทหาร และอาวุโสของ

ผู้บังคับการเรือหรือกองเรือชาติต่างประเทศนั้น ๆ ทหารในเรือคงทำการเคารพตลอดเวลากว่าที่จะสุดเสียงแตร

ข้อ ๕ ถ้าเรือหลวงทอดอยู่แห่งเดียวกันกับเรือรบต่างประเทศ ในอ่าวต่างประเทศในระยะซึ่งอาจทราบสัญญาณและลักษณะของธงได้ด้วยจักขุปกติแล้ว ในการทำพิธีขึ้นและธงลงนั้น ให้ปฏิบัติอย่างข้อ ๓ ก่อน เมื่อจบเพลงของชาติที่เป็นเจ้าของอ่าวแล้ว จึงให้ปฏิบัติอย่างข้อ ๔ ต่อไปจนจบวันไว้แต่เรือรบต่างประเทศที่ไม่มีสัญญาทางพระราชไมตรีกับประเทศสยาม

อนึ่ง ถ้าในหมู่เรือรบต่างประเทศที่มาจอดร่วมอ่าวกันนี้มีเรือรบของชาติเจ้าของอ่าวด้วยแล้ว ให้งดเว้นไม่ต้องบรรเลงเพลงชาติให้แก่ธงเรือรบที่เป็นของชาติเจ้าของอ่าวนั้นอีก

ข้อ ๖ การชักธงหมายเกียรติยศ หรือหมายตำแหน่งขึ้นหรือลงในเรือหลวงลำหนึ่งลำใด ถ้าบังเอิญพ้องกับการรับหรือส่งผู้ซึ่งธงนั้นหมายขึ้นหรือลงจากเรือด้วยแล้ว ให้เรือหลวงลำนั้นถือเอาการเคารพในการรับหรือส่งดังกล่าวแล้วในมาตรา ๒ นั้น เป็นการเคารพพิธีธงขึ้นหรือลงด้วยในตัว

ถ้าการชักธงซึ่งกล่าวมานี้ไม่พ้องกับการรับหรือส่ง ดังเช่นเวลาเปลี่ยนธงน้อยเป็นธงใหญ่ หรือตรงกันข้าม หรือเปลี่ยนธงนายพลเรือโดยเหตุเลื่อนยศเป็นต้น ให้ทหารในเรือนั้นทำการเคารพอย่างเดียวกันกับพิธีธงประจำเรือขึ้นและลง เว้นแต่ที่เป็นเรือที่มีแตรวง ๆ บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีหรือมหาไชยหรือเพลงเดินมหาฤกษ์ ตามควรแก่เกียรติยศของบุคคลที่ธงนั้นมุ่งหมายโดยเกณฑ์เดียวกันกับการรับรองในเรือหลวง

ข้อ ๗ ถ้ามีการชักธงหมายเกียรติยศหรือหมายตำแหน่งขึ้นลงในเรือลำใด ให้เรือหลวงลำอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในระยะที่อาจทราบสัญญาณและลักษณะของธงได้ด้วยจักขุปกติ ทำการเคารพให้แก่ธงนั้นโดยวิธีเดียวกันกับที่กล่าวด้วยการเคารพธงในเรือใหญ่

อนึ่ง ถ้าเรือหลวงจอดร่วมอ่าวกับเรือรบต่างประเทศในระยะซึ่งอาจทราบสัญญาณและลักษณะของธงได้ด้วยจักขุปกติแล้ว เมื่อเรือรบต่างประเทศนั้น ๆ ชักธงหมายเกียรติยศหรือหมายตำแหน่งขึ้นลง ให้เรือหลวงทำการเคารพดังกล่าวข้างบนนี้ด้วย

ข้อ ๘ ในการชักธงหมายเกียรติยศหรือตำแหน่ง ชาติไทยก็ตาม ต่างประเทศก็ตาม ขึ้นลงในเรือลำหนึ่งลำใดนั้น ให้ทหารที่อยู่นอกเรือระยะซึ่งอาจทราบสัญญาณและลักษณะของธงได้ด้วยจักขุปกติทำการเคารพให้แก่ธงนั้นตามควรแก่เกียรติยศ ซึ่งธงนั้นหมายตามวิธีที่ได้กำหนดไว้สำหรับทหารและกองทหารทุกประเภท

ข้อ ๙ ถ้าการชักธงหมายเกียรติยศหรือหมายตำแหน่งขึ้นลงนั้น พ้องกับเวลาทำพิธีธงประจำเรือขึ้นลงแล้ว ให้ทำการเคารพสำหรับพิธีธงประจำเรือขึ้นลงแต่อย่างเดียว แต่ถ้าการนั้นจะต้องยิงสลุตตามพระราชกำหนดการยิงสลุตด้วย ก็ให้เติมการยิงสลุตขึ้นอีกอย่างหนึ่ง

ข้อ ๑๐ ในการชักธงประจำเรือขึ้นนอกเวลาปฏิบัติ คือ ก่อนเวลา ๐๘๐๐ เพื่อประโยชน์ให้ชาติของเรือชั่วคราวเป็นพิเศษนั้น ไม่ต้องทำการเคารพอย่างใด

มาตรา ๑๒ การเยี่ยมค้ำับ

ข้อ ๑ ในเวลาที่เรือหลวงลำเดียวหรือหลายลำไปถึงและจอดอยู่ในอ่าวหนึ่งอ่าวใด ให้มีการเยี่ยมเยือนในระหว่างนายทหารกับข้าราชการต่าง ๆ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

(๑) เมื่อไปจอดรวมอ่าวเดียวกันกับเรือหลวงอีกลำหนึ่งหรือหลายลำ ให้ผู้บังคับบัญชาที่มียศต่ำกว่าไปรายงานตนต่อผู้บังคับบัญชาที่มียศสูงกว่า โดยวิธีรายงานตนเองไม่เป็นการเยี่ยมค้ำับ

(๒) เมื่อเรือหลวงกับเรือรบต่างประเทศไปรวมอ่าวกันเข้าแห่งใด ให้มีการเยี่ยมค้ำับต่อกันตามวิธีซึ่งนานาประเทศได้ปรองดองพร้อมกัน ปฏิบัติอยู่เป็นธรรมเนียมคือ

ก. ในขณะที่เรือฝ่ายหนึ่งมาถึง ให้ผู้บังคับบัญชาเรือฝ่ายซึ่งทอดอยู่ในอ่าวก่อนแล้วนั้นจัดนายทหารชั้นสัญญาบัตร ๑ นาย ไปเยี่ยมค้ำับในเรือซึ่งมาถึง ถ้าหากว่าเรือซึ่งมาถึงนั้นมีจำนวนหลายลำเป็นกองเรือหรือขบวนเรือ ก็ให้ไปเยี่ยมค้ำับในเรือลำซึ่งผู้บังคับบัญชากองเรือหรือขบวนนั้นอยู่เรือฝ่ายมาถึงลำใดได้รับเยี่ยมค้ำับดังกล่าวมาแล้วนี้ ให้ผู้บังคับบัญชาเรือนั้นจัดนายทหารชั้นสัญญาบัตร ๑ นาย ไปเยี่ยมค้ำับตอบทันที

ข. เมื่อเสร็จการเยี่ยมค้ำับเบื้องต้นซึ่งได้กล่าวมาใน ก. แล้วนั้น ให้มีเยี่ยมค้ำับระหว่างผู้บังคับบัญชาเรือหรือกองเรือหรือขบวนเรือทั้งสองฝ่ายอีกต่อไป คือถ้ามียศทหารเสมอกันทั้ง ๒ ฝ่าย ให้ผู้บังคับบัญชาฝ่ายที่ไปถึงเยี่ยมก่อน ถ้ายศไม่เสมอกันให้ฝ่ายข้างต่ำไปเยี่ยมฝ่ายข้างยศสูงก่อน การเยี่ยมค้ำับตอนนีให้ไปภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับตั้งแต่เรือไปถึงอ่าวเดียวกันนั้นเป็นต้นไป และเมื่อผู้บังคับบัญชาเรือหรือกองเรือหรือขบวนเรือฝ่ายใดได้รับเยี่ยมค้ำับดังกล่าวมาแล้วนี้ต้องไปเยี่ยมตอบภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับตั้งแต่เวลาซึ่งได้รับเยี่ยมค้ำับแล้วนั้นเป็นต้นไป

ค. การเยี่ยมระหว่างผู้บังคับบัญชา ซึ่งมียศทหารต่างกันดังได้กล่าวมาใน ข. นั้น ถ้าหากว่าผู้รับเยี่ยมก่อนเป็นนายทหารชั้นนายพลเรือ นับทั้งนายพลเรือจัตวาด้วยและผู้เยี่ยมมียศเป็นนายนาวาเอกหรือสูงกว่านั้นไปไซ้ นายพลเรือผู้รับเยี่ยมก่อนต้องไปเยี่ยมตอบด้วยตนเอง แต่ถ้าหากว่าผู้เยี่ยมมาก่อนนั้นมียศต่ำกว่านาวาเอกลงมา นายพลผู้รับเยี่ยมก่อนจะจัดนายทหารชั้นนายนาวาไปเยี่ยมตอบแทนตนก็ได้

ถ้าผู้รับเยี่ยมก่อนมียศเป็นนาวาเอกหรือต่ำกว่านั้นลงมา และผู้เยี่ยมก่อนมียศชั้นใด ๆ ก็ตาม ผู้รับเยี่ยมก่อนต้องไปเยี่ยมตอบด้วยตนเองเสมอไป จะจัดให้ผู้อื่นหนึ่งผู้ใดไปแทนตนเองไม่ได้

ง. เมื่อได้มีการเยี่ยมค้ำับระหว่างผู้บังคับบัญชาเรือ หรือกองเรือ ขบวนเรือดังได้กล่าวมาใน ข. และ ค. นั้นแล้ว ให้มีการเยี่ยมค้ำับระหว่างผู้บังคับบัญชาเรือเฉพาะลำ ๒ ฝ่ายต่อไป คือให้ฝ่ายมาถึงไปเยี่ยมก่อน แล้วฝ่ายอยู่ในอ่าวเยี่ยมตอบ

จ. ตามวิธีเยี่ยมค้ำับดังได้กล่าวมาแล้วนี้ ให้นายเรือฝ่ายสยามพึงหวังได้ว่านายเรือต่างประเทศจะปฏิบัติเช่นเดียวกัน และรักษาขนบธรรมเนียมนี้โดยกวดขัน เพื่อแสดงความเคารพต่อกันทั้ง ๒ ฝ่าย เพราะเป็นธรรมเนียมซึ่งนานาประเทศได้รับรองปฏิบัติต่อกันดังได้กล่าวข้างต้นแล้ว

ข้อ ๒ ถ้าเรือหลวงไปทอดในอ่าวต่างประเทศ และในอ่าวนั้นเป็นแหล่งสถานทูตสยามด้วย ให้มีการเยี่ยมค้ำระหว่างผู้บังคับบัญชาเรือหลวงกับข้าราชการซึ่งเป็นหัวหน้าในสถานทูต คือถ้าผู้บังคับบัญชาเรือหลวงมียศตั้งแต่นายนาวาเอกขึ้นไป และหัวหน้าสถานทูตมีตำแหน่งเป็นอัครราชทูตหรืออุปทูตผู้รักษาราชการสถานทูต ผู้บังคับบัญชาเรือหลวงเป็นผู้ไปเยี่ยมค้ำก่อน ถ้าหากหัวหน้าสถานทูตมีตำแหน่งต่ำกว่านั้นลงมา ให้ผู้บังคับบัญชาเรือหลวงรอให้ฝ่ายทูตลงมาเยี่ยมก่อน แล้วจึงไปเยี่ยมตอบ

ถ้ามีความสงสัยว่า หัวหน้าสถานทูตเป็นผู้มีตำแหน่งใด ก็ให้ผู้บังคับบัญชาเรือหลวงจัดนายทหารสัญญาบัตร ๑ นาย ขึ้นไปสืบสวนให้ได้ความก่อน

ถ้าผู้บังคับบัญชาเรือหลวงมียศต่ำกว่านายนาวาเอกให้ไปเยี่ยมค้ำก่อน

ข้อ ๓ ถ้าเรือรบหลวงไปทอดในอ่าวต่างประเทศ ซึ่งมีกงสุลสยามประจำอยู่ในที่นั้น ให้มีการเยี่ยมค้ำระหว่างผู้บังคับบัญชาเรือหลวงกับกงสุล โดยให้ฝ่ายซึ่งมีเกียรติยศต่ำกว่าเยี่ยมฝ่ายซึ่งมีเกียรติยศสูงกว่าก่อนโดยอัตราเทียบต่อไปนี้

(๑) กงสุลเยเนอรัล เทียบเสมอกับนายนาวาเอก แต่เป็นรองนายนาวาเอก

(๒) กงสุลเทียบเสมอแต่เป็นรองนายนาวาตรี

(๓) ไวซ์กงสุลเทียบเสมอแต่เป็นรองนายนาวาตรี

ข้อ ๔ เมื่อเรือรบหลวงไปทอดอ่าวใดอ่าวหนึ่ง ภายในพระราชอาณาเขตซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งศาลาว่าการจังหวัด ให้มีการเยี่ยมระหว่างผู้บังคับบัญชาเรือหลวงกับผู้ว่าราชการจังหวัดโดยปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) การเยี่ยมในโอกาสแรก

ก. ถ้าผู้บังคับบัญชาเรือหลวงมียศชั้นนายพลเรือ ผู้ว่าราชการจังหวัดจะเป็นผู้มาเยี่ยมก่อน

ข. ถ้าผู้บังคับบัญชาเรือหลวงมียศนายนาวาเอก ผู้ว่าราชการจังหวัดที่เป็นข้าราชการชั้นพิเศษ ผู้บังคับบัญชาเรือหลวงต้องไปเยี่ยมผู้ว่าราชการจังหวัดก่อน

ค. ถ้าผู้บังคับบัญชาเรือหลวงมียศต่ำกว่านาวาเอก ต้องไปเยี่ยมผู้ว่าราชการจังหวัดก่อน

(๒) การเยี่ยมตอบ

ก. ถ้าผู้บังคับบัญชาเรือหลวงมียศชั้นนายพลเรือ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นข้าราชการชั้นพิเศษ จะเยี่ยมตอบด้วยตนเอง หรือจัดผู้อื่นไปแทนก็ได้

ข. ถ้าผู้บังคับบัญชาเรือหลวงมียศนายนาวาเอก ต้องไปเยี่ยมตอบแทนด้วยตนเอง

ค. ถ้าผู้บังคับบัญชาเรือหลวงมียศนายโทหรือนาวาตรี ผู้ว่าราชการจังหวัดที่เป็นข้าราชการต่ำกว่าชั้นพิเศษ จะมาเยี่ยมตอบด้วยตนเอง

ง. ถ้าผู้บังคับบัญชาเรือหลวงมียศชั้นนายเรือ ผู้ว่าราชการจังหวัดจะมาเยี่ยมตอบด้วยตนเอง หรือจัดผู้อื่นมาแทนก็ได้

ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติราชการได้ คงให้มีการเยี่ยมระหว่างผู้บังคับบัญชาเรือหลวงกับผู้รักษาการแทนผู้ว่าราชการจังหวัด โดยถือชั้นและตำแหน่งเดิมของผู้รักษาการแทนผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหลักปฏิบัติในการเยี่ยม อนุโลมตามความในวรรคแรก

ข้อ ๕ การเยี่ยมระหว่างผู้บังคับบัญชาเรือหลวง และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองซึ่งได้กล่าวมาแล้วในข้อ ๔ นั้น เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้เยี่ยมแล้ว ต้องมีการเยี่ยมตอบภายใน ๒๔ ชั่วโมง ถ้าหากว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีราชการสำคัญจะละทิ้งไปเยี่ยมค้ำับด้วยตนเองไม่ได้ ก็ให้จัดข้าราชการชั้นสัญญาบัตรผู้หนึ่งผู้ใดไปเยี่ยมแทนได้และถ้าผู้บังคับบัญชาเรือหลวงไม่ได้ไปเยี่ยมค้ำับข้าราชการฝ่ายปกครองด้วยตนเองตามข้อบังคับนี้เมื่อใด ต้องรายงานชี้แจงเหตุผลที่ไม่ได้ไปนั้นให้กองทัพเรือทราบตามทางราชการ

ข้อ ๖ การเยี่ยมค้ำับระหว่างผู้บังคับบัญชาเรือหลวงกับข้าราชการสยาม ดังได้กล่าวมาแล้วในข้อ ๕ นั้น ถ้าหากว่าการที่ข้าราชการซึ่งอยู่นอกจะลงมาเยี่ยมค้ำับที่เรือไม่ได้เพราะขัดข้องด้วยพาหนะก็ให้เรือหลวงจัดเรือรับส่งตามสมควร

ข้อ ๗ การเยี่ยมค้ำับข้าราชการต่างประเทศซึ่งมีหน้าที่ประจำอยู่นอกในอ่าวต่างประเทศแห่งใด จะกรณีเพียงใดจะมีข้อบังคับหรือคำสั่งเฉพาะคราว หรือมิฉะนั้นก็ให้ปฏิบัติกรอนุโลมตามธรรมเนียมที่เรือรบต่างประเทศเคยปฏิบัติกันอยู่ในที่นั้น ตามที่จะสืบสวนได้ความเป็นหลักฐานอย่างไร

มาตรา ๑๓

การเคารพในเรือกระเชียง

ข้อ ๑ เรือกระเชียงซึ่งกำลังเดินอยู่ ให้ทำความเคารพแก่บุคคลและวัตถุตั้งจะได้กล่าวต่อไปนี้

(๑) ตั้งกระเชียงหรือหยุดกระเชียงตามชนิดของเรือ แล้วแล้ไปทางบุคคลและวัตถุควรรับการเคารพ นายท้ายไม่ต้องทำการเคารพให้ระวางท้ายเรือไปตามเดิม เป็นการเคารพแก่

ก. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี รัชทายาท พระบรมวงศ์เฉพาะที่มีธงหมายเกียรติยศ สมเด็จพระราชชนนี พระเจ้าแผ่นดินและเจ้าต่างประเทศ

ข. นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารเรือ และนายพลทหาร หรือนายพลตำรวจทุกชั้น ผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ผู้บังคับการเรือใหญ่ซึ่งตนสังกัดนั้นขึ้นไป ถ้าเป็นเรือของกองทหารตั้งแต่ผู้บังคับกองทหารนั้นขึ้นไป

ค. พระบรมศพ พระบรมอัฐิ ขบวนแห่พระศพ

ง. ธงมหาราช ธงกระบี่ราชครูพำห้ ธงราชินี ธงเยาวราช ธงราชวงศ์ ธงจุฑาธุช ธงราชนาวีประจำเรือใหญ่ ธงประจำกองทหาร ธงประจำกองยุวชนทหาร ธงนายกรัฐมนตรี ธงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ธงผู้บัญชาการทหารเรือ ธงผู้บังคับการกองเรือรบ และธงนายพลเรือในเวลาที่จะชักธงขึ้นลงหรือผ่านไป ส่วนธงราชนาวีประจำเรือใหญ่นั้น ให้กระทำเฉพาะแต่ในขณะที่ทำพิธีธงขึ้นลงเท่านั้น

(๒) ค้ำับโดยวิธีเดียวกันกับใน (๑) แต่ไม่ต้องตั้งกระเชียง เป็นแต่เพียงหยุดกระเชียง

เป็นการเคารพแก่

ก. บรรดานายทหารชั้นนายนาหว นายพัน นายนาวาอากาศ และนายพันตำรวจ

ข. ขบวนแห่ศพซึ่งมีกองทหารเข้าขบวนแห่ด้วย

(๓) ไม่ต้องหยุดกระเชียง เป็นแต่ นายท้ายบอกเลขวาหรือเลข้ายไปทางผู้รับการเคารพ เป็นการเคารพแก่บรรดาผู้รับการเคารพอื่น ๆ นอกจากที่ได้กล่าวไว้ใน (๑) และ (๒) นั้น

(๔) การเคารพด้วยวิธีตั้งกระเชียงซึ่งได้ว่าไว้ใน (๑) นั้น ถ้าเป็นเวลาหรือเวลาที่เรือซึ่งพาดานอยู่ไม่ต้องตั้งกระเชียง และให้ใช้วิธีทำการเคารพอย่างที่ว่าไว้ใน (๒) นั้นแทน อนึ่งบรรดาเรือกระเชียงหูกะซึ่งพาดานหรือไม่ได้ซึ่งก็ตาม ไม่ต้องทำการเคารพด้วยวิธีตั้งกระเชียงเลย ให้ทำการเคารพต่อบุคคลและวัตถุที่ระบุไว้ใน (๑) โดยวิธีเดียวกันกับที่ว่าไว้ใน (๒) นั้นทุกประการ

ข้อ ๒ การเคารพในเรือกระเชียงซึ่งได้กล่าวมาแล้วในข้อ ๑ ข้างบนนี้ ถ้าเป็นเรือจอดอยู่ให้ทหารประจำการเรือทำการเคารพพร้อมกัน โดยผู้มียศสูงในที่นั้นเป็นผู้สั่งให้เลขวาหรือข้าย

มาตรา ๑๔

การเคารพในเรือใบ

ข้อ ๑ เรือใบซึ่งกำลังเดินอยู่ ให้ทำการเคารพแก่บุคคลและวัตถุดังจะกล่าวต่อไปนี้

(๑) ปล่อยดามันและนายท้ายบอกเลขวาหรือข้าย เว้นแต่ นายท้ายคงระวางเหลืออยู่ เป็นการเคารพแก่

ก. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี รัชทายาท พระบรมวงศ์เฉพาะที่มีธงหมายเกียรติยศ สมเด็จพระราชินี พระเจ้าแผ่นดินและเจ้าต่างประเทศ

ข. นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารเรือ นายพลทหารหรือนายพลตำรวจ นายทหารชั้นนายนาหว นายพัน นายนาวาอากาศ และนายพันตำรวจ ผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ผู้บังคับการเรือใหญ่ซึ่งตนสังกัดนั้นขึ้นไป ถ้าเป็นเรือของกองทหารตั้งแต่ผู้บังคับกองทหารนั้น ขึ้นไป

ค. พระบรมศพ พระบรมอัฐิ ขบวนแห่พระศพ ขบวนแห่ศพ ซึ่งมีกองทหารเข้าขบวนแห่ด้วย

ง. ชงมหาราช ชงกระบี่ชูศรุษพ่าห์ ชงเยาวราช ชงราชวงศ์ ชงจุฑาธุช ชงราชนาวิ ประจำเรือใหญ่ ชงประจำกองทหาร ชงประจำกองยุวชนทหาร ชงนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ชงผู้บัญชาการทหารเรือ ชงผู้บังคับการกองเรือรบ และชงนายพลเรือ ในเวลาที่ชักขึ้นลงหรือผ่านไป ส่วนชงราชนาวิประจำเรือใหญ่นั้น ให้กระทำเฉพาะแต่ในขณะที่ทำพิธีชักขึ้นลงเท่านั้น

(๒) ไม่ปล่อยดามัน เป็นแต่ให้คนประจำเรือกระทำการเคารพอย่างใน (๑) (เว้นแต่ นายท้าย) เป็นการเคารพแก่บุคคลควรรับการเคารพอื่น ๆ นอกจากที่ได้ว่ามาใน (๑) ประจำเรือทำการเคารพอย่างข้อ ๒ มาตรา ๑๓

มาตรา ๑๕
การเคารพในเรือกลเล็ก

ข้อ ๑ เรือกลเล็กกำลังเดินอยู่ให้หยุดเครื่องจักร ทหารในเรือทำวันทยหัตถ์ (เว้นนายท้าย ช่างกล และช่างไฟ) ทำการเคารพดังนี้

(๑) แก่บุคคล คือ

- ก. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- ข. สมเด็จพระบรมราชินี
- ค. รัชทายาท
- ง. พระบรมวงศ์และสมเด็จพระราชชนนี
- จ. พระเจ้าแผ่นดินและเจ้าต่างประเทศ
- ฉ. นายกรัฐมนตรี
- ช. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
- ซ. นายทหารและนายตำรวจที่มียศชั้นนายพล
- ญ. ผู้บังคับบัญชาโดยตรงตั้งแต่ผู้บังคับกองขึ้นไป

(๒) แก่วัตถุ คือ

- พระบรมศพและพระบรมอัฐิ
- พระศพและพรอัฐิพระบรมวงศ์
- ธงหมายพระอิสริยยศ
- ธงประจำกองทหาร
- ธงประจำกองยุวชนทหาร
- ธงราชนาวีประจำเรือใหญ่
- ธงนายกรัฐมนตรี
- ธงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
- ธงผู้บัญชาการทหารเรือ
- ธงนายพลเรือ

การเคารพของเหล่านี้ให้กระทำเมื่อเวลาที่ชักขึ้นหรือชักลงหรือผ่านไป สำหรับธงราชนาวี ประจำเรือใหญ่ให้ทำเฉพาะพิธีธงขึ้นลง

ข้อ ๒ เรือกลเล็กกำลังเดินอยู่ ให้เบาเครื่องจักร ทหารในเรือทำวันทยหัตถ์ (เว้นนายท้าย ช่างกล และช่างไฟ) ทำการเคารพแก่บุคคลและวัตถุดังนี้

- นายทหารชั้นนายนาวา นายพัน นายนาวาอากาศ และนายพันตำรวจ
- ศพซึ่งมีกองทหารแห่เป็นเกียรติยศ

ข้อ ๓ เรือกลเล็กกำลังเดินอยู่ให้ทหารในเรือ (เว้นนายท้าย ช่างกล และช่างไฟ) ทำวันทยหัตถ์ แต่เรือคงเดินตามปกติ ทำการเคารพแก่บรรดาผู้รับการเคารพอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวแล้วในข้อ ๑ และข้อ ๒

ข้อ ๔ เรือกลเล็กเวลาจอดอยู่ให้ทหารในเรือทำการเคารพอย่างเวลาอยู่ตามลำพัง

ข้อ ๕ การเคารพด้วยวิธีหยุดเครื่องจักรนั้น ถ้าเป็นเวลาทีเรือนั้นต้องจูงเรืออื่น ๆ อยู่ด้วย ให้เปลี่ยนเป็นเบาะเครื่องจักรทำการเคารพ

ตอนที่ ๓

เบ็ดเตล็ด

ข้อ ๑ การแสดงความเคารพต่อผู้แทนพระองค์ หรือผู้แทนผู้บังคับบัญชา ถ้ามีคำสั่งแสดงให้ปรากฏ ว่าใครเป็นผู้แทนก็ให้แสดงความเคารพต่อผู้นั้น ดุจเดียวกับที่ต้องแสดงถวายพระองค์หรือแก่ผู้บังคับบัญชานั้น ๆ ตลอดเวลาที่แทน

ข้อ ๒ ทหารต้องแสดงการเคารพต่อข้าราชการพลเรือนซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา

ข้อ ๓ ทหารที่ไปในงานพิธีของลูกเรือ ให้แสดงการเคารพต่อธงประจำกองลูกเรือเฉพาะโอกาสนั้นตามเวลาอันสมควร

ให้บรรดากรมกองในกระทรวงกลาโหม ปฏิบัติตามข้อบังคับทหารว่าด้วยการเคารพ ตั้งแต่บัดนี้

(ลงนาม) พิบูลสงคราม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ศาลาว่าการกลาโหม พระนคร

๑๒ มี.ค.๒๔๘